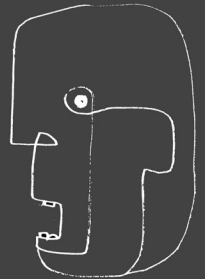

Tévhitek

tek.bke.hu/kirekesztesellen

Ez a kiadvány a Társadalomelméleti Kollégium szerkesztésében, az „Egy hét a kirekesztés ellen” című programsorozat alkalmából készült. Egyfajta kézikönyvnek, munkónak szánjuk az előítéletek, általánosítások és tévhitek elleni küzdelemben.

Az „Egy hét a kirekesztés ellen” nem egy szokványos konferencia, hanem tér és lehetőség arra, hogy felhívjuk a figyelmet a társadalmi kirekesztés különböző formáira, illetve hogy az erről való párbeszédet behozzuk az egyetemi közéletbe. Célunk, hogy felhívjuk a figyelmet az egyetemisták körében a társadalomból kirekesztett személyek, csoportok érdekeire és szempontjaira, illetve hogy a kirekesztetteket stigmatizáló, bűnbakképző beszédmóddal szemben egy másfajta gondolkodásmódot közvetítsünk.

A programsorozat honlapja, mely a rendezvény után is látogatható:
tek.bke.hu/kirekesztesellen

Cigányság

A cigányok – a gyerekek után felvehető szociális támogatások reményében – sok gyereket szülnek, nagy terhet helyezve ezzel a társadalomra.

Ez az állítás több sebből vérzik:

Először is nagyon fontos azt látnunk, hogy pusztán segélyekből csak rendkívül alacsony színvonalon lehet élni Magyarországon. Statisztikai adatok alapján kimutatható, hogy „a kereső nélküli családok jövedelme mintegy 25-30%-kal alacsonyabb azokénál, ahol legalább egy kereső van” (Ferge 2008). A minden tanköteles kor alatti, illetve tanköteles korú gyermek után járó családi pótlék összege egy gyermek esetén 12.200 Ft, két gyermek esetén (gyermekenként) 13.300 Ft, 3 vagy annál több gyermek vállalása esetén (szintén gyermekenként) 16.000 Ft. Az egy-, illetve sokgyerekes családok számára folyósított családi pótlék közötti különbség csak a gyermekvállalással járó költségek egy töredékét fedezi családi pótlékon felüli egyetlen, a gyermekekhez kötődő, rendszeresen folyósított központi támogatás a *rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény*, melynek összege évente kétszer 5.000 Ft, ami szintén nem tekinthető túlzottan erős ösztönzőnek sok gyermek vállalására.

Másrésről a roma, illetve nem roma nők termékenységi arányszámai közti különbség ugyan kimutatható, ez azonban egyáltalán nem igazolja a gyakran hangoztatott „egy, maximum két gyerekes fehér nők vs. sokgyerekes cigány anyák” képletet. Kemény István és Janky Béla kutatásai alapján tudjuk, hogy 2003-ban a házas nem roma nők termékenységi arányszáma 1,88 volt, míg a roma nők esetében ez a mutató tényleges házasság esetében 2,84, törvényes házasság esetén pedig 3,05 volt (Kemény-Janky 2003). Ezen felül Keményék azt is kimutatták, hogy a roma nők körében „a termékenység csökkenése egyértelmű: 1990 és 2003 között 10-15 százalékra becsülhető. Ezen túlmenően a romák aránya a háromnál több gyermeket szülő nők körében az elmúlt két évtizedben úgyszintén folyamatosan csökken” (Kemény-Janky 2003).

Források:

- Ferge Zsuzsa (2008): Rögös út a munkához. *Népszabadság*, 2008. április 13.
- Kemény István – Janky Béla (2003): „A 2003. évi cigány felmérésről. – Népesedési, nyelvhasználati és nemzetiségi adatok.” In A magyarországi cigány népesség helyzete a 21. század elején, szerk. Kállai Ernő, 7-26. Budapest: MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet

Cigánybűnözés

Nagyvonalúan félretéve azt az egyáltalán nem elhanyagolható tényt, hogy a hatályos jogszabályok alapján a rendőrség nyilvántartásában nem gyűjthet, illetve kezelhet etnikai adatokat, a Helsinki Bizottság 2009-es jelentése rávilágít a roma népeiséget kriminalizáló, napjainkban rendkívül elterjedt képzetek hamis és torz mivoltára (Magyar Helsinki Bizottság 2009). A Bizottság 2007 és 2008 során lefolytatott, a magyar rendőrség igazoltatási és etnikai profilalkotási gyakorlatát vizsgáló kutatása kimutatja, hogy a roma emberek igazoltatásának háromszor akkora a valószínűsége, mint a nem romákénak, holott ezt a gyakorlatot egyáltalán nem támasztják alá az igazoltatások „hatékonyságának” mutatói. Az igazoltatás akkor tekinthető „hatékonyak”, ha azt további rendőri intézkedések követik. Ezeket az adatokat etnikai bontásban vizsgálva a vizsgálat vezetői kimutatták, hogy az igazoltatások „hatékonysága” tekintetében romák és nem romák között gyakorlatilag nincs különbség, a mért legnagyobb differencia 1% alatt volt. A kutatás eredményeiből két dologra következtethetünk: egyrészt a magyar rendőri igazoltatási gyakorlat súlyosan előítéletes és diszkriminatív a roma népesség rovására, másrészt ezek az előítéletek teljességgel megalapozatlanok, **a bűnözési hajlandóság nem korrelál az etnicitással.**

Forrás:

Magyar Helsinki Bizottság (2009): STEPPS (Strategies for Effective Stop and Search) program az igazoltatási gyakorlat reformjért.

Segélyezés

Az állam nagyon sokat költ segélyezésre, és ez jelentősen hozzájárul az államháztartás hiányához

A rendszeres szociális segélyezésre 2004-ben 27,5 milliárd forintot költött a magyar állam, ami az összes szociális célú támogatásoknak csak egy szinte jelentéktelen része (1,5%-a), a GDP-nek pedig mindösszesen 0,1%-a volt (Firle és Szabó, 2007, 9. o.) Ezzel szemben – például – ugyanabban az évben a magyar állam nagyjából hatszor ennyit, 160 milliárd forintot (Hegedűs et al., 2007, 38. o.) költött olyan lakástámogatásokra, amelyek elsősorban a közép- és felső-középosztályokhoz jutottak el, és amelyekből a szegények szinte semmit sem profitáltak. Erre példa az a lakáshitelekhez kapcsolódó adókedvezmény, amelyre 34 milliárd forintot költött a költségvetés, úgy hogy ennek több mint 60 százaléka a lakosság legfelső jövedelmi ötödének jutott (2003-as adat; Hegedűs, 2006, 86-87. o.).

A segélyekből többet lehet keresni mint munkával

A családi segélyezés 2006-os bevezetése előtt a más ellátásokból kiszoruló, munkanélkülieknek járó segély összege a nyugdíjminimum 70%-a volt, és sohasem lehetett magasabb mint a minimumbér. 2006-ban a segélyezési átlag kb. 17 ezer forint volt, ami kevesebb, mint az akkori nettó minimálbér (54 ezer forint) *harmada*. 2007-ben – a családi segélyezés bevezetése után – a családi segély átlaga elérhette a 30-35 ezer forintot, ami még mindig csak kb. az akkori minimálbér felének felelt meg. A minimálbért közelítő segélyt az új rendszerben összes segélyezett 15 százaléka kaphatott, talán 20 ezer (több gyermekes) család (ami kevesebb mint a családok egy százaléka). Néhány hónapos átmeneti időszakot kivéve azonban az új rendszerben sem lehetett több a segély összege a minimálbérnél, ugyanis ezt a szociális törvény kizárta (Ferge, 2008).

A jelenlegi rendszerben rendszeres szociális segélyre csak az 55 év feletti, az egészségkárosodottak és a 14 év alatti gyermek(ek)et nevelők jogosultak (Szoc. tv. 37/B. §), és az ellátás összege nem haladhatja meg a minimumbér összegét (37/C.

§). Mindenki más csak a rendelkezésre álló támogatásra jogosult, amelynek összege megegyezik az öregségi nyugdíjminimum összegével (28 500 forint), ami majdnem pontosan a nettó minimumbér (58 ezer forint) *fele*, a – gyermektelen, egyszemélyes háztartásra vonatkozó – létminimum (71 736 forint) 40%-a (KSH, 2009).

Gyakori tévedés, hogy a segélyek és egy több gyermekes családnak járó családi pótlék összegét hasonlítják össze a minimálbérrel, ami félreértés (vagy csúsztatás), hiszen a családi pótlék (hiszen az egy univerzális ellátás) minden gyermek után jár, rászorultságtól és munkavégzéstől függetlenül.

Források:

- Ferge Zsuzsa (2008): Rögös út a munkához. Népszabadság, 2008. április 13.
- KSH (2009): Létminimum, 2008. Internetes kiadvány, www.ksh.hu

Az ún. sajátos nevelési igényű (SNI) gyerekek számára előnyös, ha kiségitő, illetve gyógypedagógiai iskolákban tanulhatnak, hiszen itt az ő speciális igényeihez igazított, különleges pedagógiai módszereket alkalmaznak, amelyek jobban elősegítik ezeknek a gyerekeknek a fejlődését.

Napjainkban a gyerekek sajátos nevelési igényűvé nyilvánításának gyakorlata (ami alapján kiségitő, illetve gyógypedagógiai képzésbe irányítják a tanulókat) nagyon sok visszasságot mutat. A kérdésben döntő Szakértői és Rehabilitációs Bizottságok évről évre egyre több gyermeket nyilvánítanak SNI-vé, a szelekciós nyomás egyre erősödik, a megvizsgált gyermekek egyre nagyobb hányada bizonyul sajátos nevelési igényűnek. Ahogy Ferge Zsuzsa más oktatásszociológusokkal együtt fogalmaz, „ha nem feltételezzük, hogy valamilyen okból nőtt volna a fogyatékos gyermekek gyakorisága, vagy javult volna a javaslatok megalapozottsága, akkor azt kell gondolnunk, hogy a bizottságok – bizonyára éppen a túlzott mértékben

megnőtt vizsgalatszámok következtében – egyre kevésbé képesek ellenállni az iskolák szelekciós törekvéseinek” (Bass et al. 2009, 47).

Vagyis sok esetben nem azok a gyerekek kerülnek a kisegítő osztályokba, akik – átlagosnál gyengébb értelmi képességeik miatt, tehát biológiai adottságai következtében – valóban rászorulnak a speciális a pedagógiai módszerekre, hanem azok a tanulók, akiket a pedagógus kezelhetetlennek, nevelhetetlennek bélyegez (Bass et al. 2009, 47). „A sajátos nevelési igényűvé minősítés magas arányaiban jelentős szerepet játszanak a fenntartói és intézményi finanszírozási érdekek is. A csökkenő gyermeklétszám és az [SNI gyerekek után járó] emelt összegű támogatás az intézményfenntartó önkormányzatokat arra készíti, hogy vállalják a sajátos nevelési igényűek ellátását, mert az így megszerzett forrásokkal finanszírozni tudják intézményeik működését” (Havas 2008, 128). Ezek a gyerekek a legtöbb esetben hátrányos helyzetű (gyakran roma) családokból származnak, ahol a szülők tartósan munkanélküliek, és legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végeztek el. „2004-ben a teljes általános iskolás népességnek 3,6 százaléka tanult gyógypedagógiai osztályokban. Nincs pontos adat arról, hogy ugyanez az arány mekkora volt a roma általános iskolások körében, de a kutatási eredmények (Havas–Kemény–Liskó 2000, Havas–Liskó 2004) és Kemény István és Janky Béla 2003. évi országos reprezentatív vizsgálata (Janky – Kemény – Lengyel 2004) adataira épülő óvatos becslések szerint is legalább 15 százalékra tehető” (Havas 2008, 129). Esetükben az abszolút nem versenyképes, „C-kategóriás” oktatást nyújtó kisegítő iskola az otthonról hozott hátrányok végleges konzerválódását, és ezáltal esélyeik teljes beszűkülését eredményezi. Vagyis a társadalmi hátrányok, melyeket épp a közoktatási rendszer tudna korrigálni, tovább halmozódnak, végleg megpecsételve ezeknek a gyerekeknek a sorsát, életkilátásait.

Források:

- Havas Gábor (2008): Esélyegyenlőség, deszegregáció. In Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért, szerk. Fazekas Károly, Köllő János, Varga Júlia. ECOSTAT, Budapest.
- Bass László – Darvas Ágnes – Farkas Zsombor – Ferge Zsuzsa – Simon Mihály – Velki Róbert (2009): Gyerekek Szécsényben. Kistérségi alkalmazási kísérlet. MTA TK Gyermekszegénység elleni Programiroda, Budapest.

A szegregált oktatás kedvező a jobb képességű gyermekek szempontjából, mert a rossz magaviseletű, gyengébb képességű cigány tanulók visszavetik az ő teljesítményüket is.

Ez a közbeszédben oly gyakran előforduló állítás több ponton vitatható.

Egyrészt a probléma etnicizálása, vagyis a rossz magaviseletű, gyengébb képességű tanulók roma identitásának hangsúlyozása erősen torzító és ezáltal félrevezető. „A pedagógusok valóban rendkívüli nehézségekkel, különleges pedagógiai problémákkal kénytelenek szembenézni úgy, hogy ehhez a képzésük során nem kaptak kellő szemléleti, szakmai, módszertani muníciót, és az iskolákban, ahol tanítanak, olykor a hatékony pedagógiai munka legelemibb feltételei sincsenek meg. Ezért kialakul az a meggyőződésük, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek lemaradását pedagógiai eszközökkel lehetetlen korrigálni. Ráadásul, mivel a halmozottan hátrányos helyzetűek között sok a roma, hajlamosak a problémát etnicizálni, vagyis a mélyszegénységből, munkanélküliségből eredő pedagógiai nehézségeket etnikai sajátosságnak tekinteni. Az iskolák a roma tanulók iskolai kudarcainak legfőbb okát magukban a cigányokban látják, és úgy gondolják, hogy azokon a súlyos következményeken, amelyeket a rossz szociális helyzet és az érintett családok nem megfelelő „hozzállása” együttesen előidéz, az iskola nem képes érdemben változtatni, mert kész helyzet elé van állítva. Ez az attitűd természetesen érvényesül a nem roma halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal szemben is, csak a probléma etnicizálása miatt a két halmaz többnyire összezsúszik, és ezért a következmények nagyobb mértékben sújtják a romákat. Az érintett gyermekek ugyanis akkor is pontosan érzékelik a velük szemben megnyilvánuló pedagógiai fatalizmust, azt a meggyőződést, hogy „veled nem lehet mit kezdeni, te úgysem viszed semmire”, ha a pedagógus egyébként lelkiismeretesen végzi a munkáját, és nyíltan nem hangoztatja véleményét. Ez a meggyőződés annál erőteljesebb, minél szegregáltabb körülmények között folyik az oktatás” (Havas 2008, 122).

Másrészt, az iskolai szegregáció áldozatául eső gyerekek egy része nem gyengébb értelmi képességei miatt, pusztán hátrányos társadalmi helyzete következtében kerül szelektált csoportokba (ld. 1-es pont), amely hátrányok kiküszöbölése az oktatási intézmény egyik legfontosabb feladata lenne, és amire, hazai és nemzetközi kutatások tanúsága szerint, épp az integrált oktatás adhat lehetőséget. Havas Gábor oktatási szakértő az elmúlt évek kutatásaira alapozva

kimutatta, hogy „a társadalmi hovatartozás szempontjából vegyes összetételű iskolákban, osztályokban a gyermekek legalább annyit tanulnak egymástól, mint a pedagógusoktól. A szegregáció a homogén összetétel miatt ezt a lehetőséget is kizárja” (Havas 2008, 123). „Az iskolai szegregációval többnyire együtt jár a tárgyi feltételek és a pedagógiai munka, a pedagógiai szolgáltatások átlagosnál lényegesen alacsonyabb színvonala” (Kertesi-Kézdi 2005). Tehát az oktatási szegregáció felszámolása hosszú távon számos intézmény, illetve osztály színvonalának emelkedéséhez vezetne, ami megteremtené a hátrányos helyzetű diákok felzárkózásának lehetőségét. Vagyis integrált környezetben nem az előnyösebb helyzetben lévő diákok teljesítménye romlik le, épp ellenkezőleg, a kezdetben gyengébb képességű, kedvezőtlenebb szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek teljesítménye javul – így a vegyes, multikulturális légkör szociokulturális háttértől függetlenül minden gyerek számára pozitív hozadékokkal jár. Ezt támasztják alá az elmúlt tíz év PISA (Programme for International Student Assessment) felméréseinek eredményei, melyek alapján az integrált oktatást bevezető országok már az élmezőnyben vannak (pl. Finnország) vagy azt közelítik, mint például Lengyelország. Ha Magyarország nem szeretné bebetonozni a rangsorbeli szégyenletesen rossz pozícióját, sürgősen lépéseket kell tennie a valódi iskolai integráció irányába.

Egy kiterjedt empirikus kutatás tanulságai alapján (Kézdi - Surányi, 2008), a megfelelő körülmények biztosítása mellett történő integrált oktatás egyaránt növeli a roma és nem roma, hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű diákok oktatási eredményeit. A 30 integrált és 30 szegregált iskolára kiterjedő kutatás szerint, az integrált oktatásban részesülő diákoknak jobb volt az olvasáskészsége. Az integrációs programban résztvevő iskolák diákjainak pozitívabb volt az önképük, inkább érezték úgy, hogy maguk irányítják a sorsukat, kevésbé szorongtak és kevésbé hittek a társadalmi hierarchiában. A hatások különböző mértékűek voltak különböző családi háttérű tanulók esetében, de semelyik csoport eredményei nem voltak rosszabbak, mint a kontroll-csoportban lévő szegregált intézményeké. Továbbá, a nem roma tanulók az integrált iskolákban kevésbé voltak előítéletesek és távolságtartóak a roma tanulókkal szemben.

Források:

- Havas Gábor (2008): Esélyegyenlőség, deszegregáció. In Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért, szerk. Fazekas Károly, Köllő János, Varga Júlia. ECOSTAT, Budapest.
- Kertesi Gábor – Kézdi Gábor (2005): Általános iskolai szegregáció. Okok és következmények. In Kertesi Gábor: A társadalom peremén. Romák a munkaerőpiacon és az iskolában. Osiris Kiadó, Budapest.
- Kézdi Gábor – Surányi Éva (2008): Egy sikeres iskolai integrációs program tapasztalatai. A hátrányos helyzetű tanulók oktatási integrációs programjának hatásvizsgálata 2005–2007. Kutatási összefoglaló. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest.

A tanulás az út a társadalmi felemelkedéshez, a szegénységből való kitöréshez.

Lehet, hogy ez az állítás száz évvel ezelőtt megállta volna a helyét Magyarországon, de a mára kialakult közoktatási struktúrában sajnálatos módon a gyerekszegénység leküzdésében az iskolai előmenetel nem tekinthető hatékony eszköznek. A 2006-os PISA-vizsgálat (Programme for International Student Assessment) kimutatta, hogy Magyarországon a tanulók képességei közötti különbségeket 70 százalékban magyarázza, hogy ki melyik iskolából érkezett, illetve a felmérésben részt vevő diákok eredményeinek 46 százalékát magyarázza a szociokulturális háttér, vagyis a szülők anyagi és szociális helyzete döntően meghatározza, hogy a gyerek a későbbiekben milyen színvonalon teljesít.

Mindez annak fényében, hogy a foglalkoztatott nélküli háztartásban élő gyerekek (0-17 év közöttiek) aránya az Európai Unión belül Magyarországon a legmagasabb (14%) (Bass et al. 2009, 20), ami rámutat a kiskorúak óriási szegénységi kockázatára, nyilvánvalóvá válik a gyermekek rettenetes kiszolgáltatottsága. Napjainkban a gyermekek 18,4 százaléka tekinthető hátrányos helyzetűnek, 2,9

százaléka pedig halmozottan hátrányos helyzetű, ami azt jelenti, hogy szülei legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végeztek és nincs kereső a családban. A fentiek rámutatnak arra, hogy a jelenlegi oktatási rendszer ezeket az óriási otthonról hozott hátrányokat nem hogy nem csökkenti, hanem épp ellenkezőleg, megszilárdítja és konzerválja azokat, megfosztva ezzel az egyik legkiszolgáltatottabb társadalmi csoportot, a szegény családban élő gyerekeket a társadalmi felzárkózás minden esélyétől.

Forrás:

Bass László – Darvas Ágnes – Farkas Zsombor – Ferge Zsuzsa – Simon Mihály – Velki Róbert (2009): Gyerekek Szécsényben. Kistérségi alkalmazási kísérlet. MTA TK Gyermekszegénység elleni Programiroda, Budapest.

Családon belüli erőszak, bántalmazás

Ami az otthon falai között történik, ahhoz a külvilágnak semmi köze. A magánéletbe nem lehet beleszólni.

A verés és a bántalmazás számos esetben bűncselekmény, ezért nem menthető fel azzal, hogy otthon történik. **Magyarországon a meggyilkolt nők 60 százaléka házastársa vagy élettársa áldozata. Ez nem egyéni, hanem társadalmi probléma.**

A bántalmazás a lakosságnak csak egészen elenyésző hányadát érinti. Minden ötödik nőt rendszeresen bántalmaz partnere. Ez jelenleg Magyarországon mintegy félmillió bántalmazott nőt, és ennél valamivel kevesebb bántalmazó férfit érint.

A nők is verik a férjüket.

A partnerkapcsolati testi erőszakkal kapcsolatos esetek 95%-ában a férfi az agresszív fél, és nőt bántalmaz. A fennmaradó 5%-ot a férfit bántalmazó nők, illetve leszbikus és homoszexuális partnerüket bántalmazó meleg alkotják.

A bántalmazás főleg az iskolázatlan, szegény rétegek körében elterjedt.

Minden etnikai csoporton, társadalmi rétegen és lakóhelyen belül hasonló arányban találkozunk bántalmazókkal és áldozatokkal.

Egy pofon még belefér a szerelembe: levezeti a feszültségeket, és aztán minden rendbe jön.

A "pofonra csók" sztereotípiája csak a tévéfilmekben működik. A gyakorlatban a pofonok nem kölcsönösek, és nem múlnak el nyom nélkül. Az első pofont követni fogja a többi, és a bántalmazás egyre szélsőségesebb és durvább lesz.

A nők néha kiprovokálják, hogy verjék őket.

Senki sem érdemli meg, hogy megverjék még akkor sem, ha idegesítően vagy zavaróan viselkedik. Egy érett személyiségű felnőtt képes felelősséget vállalni a cselekedeteiért. A felelősség azt terheli, aki ütésre emeli a kezét.

A családon belüli erőszakot az alkohol okozza.

Az alkohol önmagában senkit nem tesz erőszakossá, viszont feloldja azokat a gátlásokat, amelyek máskor kordában tartják az erőszakra való hajlamot. Az ivás és a bántalmazás két különböző probléma. Ha az egyiket megszüntetik, attól hogy a másik még nem múlik el.

A legtöbb ember elítéli a családon belüli erőszakot.

Sok ember elzárkózik az áldozatoktól, és efféle magyarázatokat gyárt: "Szabad emberek, nekik biztos így jó", "Semmi közöm hozzá, hogy mi történik mások otthonában" (ál-liberalizmus); "Még engem is megütne", "Nem akarok bajba kerülni" (félelem); "Engem is vertek gyerekkoromban, mégis tisztességes ember lett belőlem", "Vannak nők/gyerekek, akik csak az erőszakból értenek" (erőszakos attitűdök); "Ha tényleg lenne ott valami baj, a rendőrség biztos kijönne, és bevinné a bántalmazót" (téves hit a törvényekben és a hatóságokban); "Jó fantáziája van ennek a gyereknek", "Olyan jóra való ember az, ismerem, soha nem tenne ilyet", "Ez a nő biztos nagyon kielégítetlen, hogy ilyesmiket beszél" (az áldozatok megkérdőjelezése). A gyakorlatban az áldozatokat messze kevesebben támogatják, mint az elkövetőket.

A távoltartás semmit nem old meg, mivel nem okoz változást az erőszakos emberek személyiségében.

A távoltartás üzenete az, hogy az állam rajta tartja a családját verő férfiakon a szemét, és nem fogadja el az otthon használt erőszakot. A távoltartásból visszatérve a tapasztalatok szerint az elkövetők csökkentik a fizikai erőszak mértékét.

Forrás: NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület

Tények és előítéletek

Magyarországon rengeteg sztereotípiát és tévhit övezi a feminizmust és a feminista nőket. Az elítélés és az ellenségesség mögött általában tájékozatlanság, ritkábban pedig nőellenesség rejtőzik. Az alábbi információk a tájékozatlanságot próbálják eloszlatni a magyar és nemzetközi tények, valamint a NANE Egyesület tagjainak tapasztalatainak segítségével.

A feminizmusnak számos irányzata van. Vannak feministák, akik a nők gazdasági helyzetével foglalkoznak. Mások a nők anyagi és fizikai biztonságára helyezik tevékenységeik fő hangsúlyát, akár a családon belül, akár a munkahelyen, utcán vagy a prostitúció területén. Megint mások az egészségügyre és a női egészségre specializálódnak. Vannak, akik a törvényalkotás és a jog oldaláról közelítenek a nőkérdés felé. Mindezek irányzatok közös alap gondolata, hogy a nőket mint társadalmi csoportot számtalan hátrányos megkülönböztetés és erőszak éri pusztán azért, mert nők. Hasonló célkitűzéseket fogalmazznak meg például a testi és szellemi sérültek jogvédői, a romák vagy a meleg elleni diszkrimináció és erőszak megszüntetéséért küzdő emancipációs mozgalmak.

A feministák mind férfigyűlölők.

A feministák nem általában a férfiakat, hanem a férfierőszakot és a férfiak által élvezett, ugyanakkor nőktől megtagadott előjogok létét nem fogadják el. Mivel a köztudatban a férfiak és a feministák által megkérdőjelezett férfiviselkedések elválaszthatatlanul összemosódnak, a feminizmus éles különbségtételét minden férfiviselkedésre vonatkoztatják.

A feministák át akarják venni a hatalmat, és ugyanolyanok akarnak lenni, mint a férfiak.

A feminista mozgalom célkitűzése a nők emberi jogainak biztosítása (biztonsághoz való jog, egyenlő bérek, egyenlő munkaerőpiaci esélyek, stb.), és nem a férfiviselkedés imitálása. A feminizmus már csak azért sem tekinti céljának a férfiak utánozását, mivel számos olyan viselkedést elítél, amely férfiakhoz köthető és azok ellen fellép (nők és gyerekek elleni erőszak, háborúk, versenyszellem, környezet pusztítása). A feminista mozgalomban résztvevőket ugyanaz motiválja, mint bármely más polgárjogi, környezetvédelmi, stb. mozgalomban dolgozókat: igazságérzet, tettvágy, szociális érzékenység, tudatosság. Egyúttal a feministák arra is felhívják a figyelmet, hogy a női és férfi nemi szerepek mindkét nembeli egyének számára korlátozóak az önmegvalósítás terén, tehát a nők nemi szerepek alóli felszabadítása magában hordozza a férfiak felszabadításának vágyát is. Az egyenlőségért való küzdelem az elnyomó szempontjából mindenképpen veszteségekkel jár, ám ettől ez még nem hatalomátvétel, hanem hatalommegosztás.

A feministák mind leszbikusok.

Mivel a népesség tíz százalékát meleg és leszbikus emberek alkotják, a feminista nők között is akadnak leszbikusok. Ez természetesen nem jelenti, hogy minden feminista nő leszbikus lenne. Minthogy a leszbikus nők sem mind feministák. Érdemes kritikusan szemlélni minden olyan próbálkozást, amely a társadalmi problémák és politikai célkitűzések helyett az egyének szexuális orientációját helyezi a figyelem középpontjába.

Az a feminista nők baja, hogy rondák, kielégítetlen, frusztrált nők, akiknek az a bajuk, hogy nincs az életükben egy megfelelő férfi.

Mint minden női csoportban, a feminista nők között is vannak, akik megfelelnek az uralkodó szépségideáloknak, és vannak, akik kevésbé, valamint vannak

egyedülálló és partnerrel vagy házasságban élő nők Érdemes kritikusan szemlélni minden olyan próbálkozást, amely a társadalmi problémák és politikai célkitűzések helyett az egyének kinézetét, férfiak szerint megítélt vonzóságát, egyének párkapcsolatait és szexuális kielégítettségét helyezi a figyelem középpontjába.

A nők már mindent elértek, megvalósíthatják önmagukat. A feministák követelései nevetségesek.

Élete során minden ötödik nő kerül legalább egy olyan párkapcsolatba, ahol partnere veri őt. Magyarországon évente 100-150 nőt ver agyon (volt) férje vagy (volt) partnere brutális kegyetlenséggel. A családon belüli erőszak elsődleges áldozatai nők és gyerekek. Statisztikailag kimutatható, hogy a nők számára a (volt) férjek és (volt) partnerek jelentik a legfőbb veszélyforrást. Minden negyedik nő találkozik a szexuális erőszak vagy zaklatás különféle formáival. A rendőrök, a bírák, az orvosok, a pszichológusok, a pedagógusok nem kapnak kielégítő képzést a nők elleni erőszakról. Évente csak hazánkban több ezer lányt és nőt csalnak külföldre és adnak el prostituálnak. A nők nehezebben helyezkednek el a

munkaerőpiacon, ugyanazért a munkáért kevesebb bért kapnak. Az "üvegplafon" megakadályozza, hogy nők kerüljenek prominens vezető pozíciókba pl. a politika, a gazdaság és a művészetek területén. A nőket sokan még mindig gyengébbnek, szellemileg alacsonyabb rendűnek, nevetségesnek és korlátoznak tartják. Az ENSZ adatai szerint nők végzik a Földön fellelhető összes elvégzendő munka háromnegyedét. Ezért a munkáért a bérek egy tizedét kapják. Az összes vagyonnak csupán egy százalékát birtokolják nők. Ez a néhány tény elég egyértelműen mutatja, hogy a feminista mozgalom legalapvetőbb követelései még mindig nem teljesültek.

Linkek, ahol többet tudhat meg a feminizmusról illetve a nők helyzetéről

<http://www.nane.hu>

<http://www.tfk.elte.hu/hirnok/tankor/bevezet.htm>

(HÍR-NŐK - Ismeretek a nemekről.)

<http://www.whiteribbon.ca> (angolul és franciául — kanadai feminista férfiak oldala)

<http://www.profeminist.org> (angolul — európai feminista férfiak oldala)

Forrás: NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület

A prostitúció legalizásáról

Janice G. Raymond: Tíz érv a prostitúció legalizálása ellen című írása alapján

A prostitúció legalizálása megszünteti az illegális és utcai prostitúciót

A legalizált szexipar mágnesként vonzza az illegális szexipart és a szervezett bűnözést. Mindenütt, ahol legalizálták a prostitúciót, felvirágzott az emberkereskedelem és megnőtt az illegális bordélyok száma. A legalizáció célja eredetileg az volt, hogy az utcákról eltűnjenek a prostituált nők. Sok nő nem akarja, hogy nyilvántartásba kerüljön, és nem akarja alávetni magát egészségügyi ellenőrzésnek, amelyet a törvény bizonyos prostitúciót legalizáló országokban előír, így gyakran éppen a legalizáció kergeti őket az utcai prostitúcióba. Sok nő pedig azért választja az utcai prostitúciót, mert el akarják kerülni, hogy az új "szexvállalkozók" ellenőrizzék és kiszákmányolják őket. A holland prostituált nők arra figyelmeztetnek, hogy a szexipar legalizációja vagy dekriminalizációja nem szünteti meg a prostitúció stigmáját, sőt, még kiszolgáltatottabbá teszi őket a bántalmazásoknak és a velük való visszaéléseknek, mert nyilvántartásba kell kerülniük, és így elveszítik névtelenségüket. Emiatt a prostitúcióban élő nők többsége továbbra is az illegális, titkos működést részesíti előnyben.

A prostitúció legalizációja korlátozza a szexipart

Azokkal az állításokkal szemben, amelyek szerint a legalizáció és dekriminalizáció korlátot szab a szexipar terjedésének és ellenőrzés alá vonja azt, valójában a szexipar már a holland gazdaság 5 százalékát teszi ki (Raymond:Daley, 2001: 4).

Miután az elmúlt évtized során Hollandiában a futtatás legálissá vált, majd 2000-ben dekriminalizálták a bordélyokat is, a szexipar 25 százalékkal bővült (Raymond:Daley, 2001: 4). A nap bármely órájában, mindenféle életkorú és származású nő gyakorlatilag semmibe öltözve közszemlére van kitéve a holland bordélyok és szexklubok hírhedt ablakaiban, eladásra és férfifogyasztásra felkínálva. A többségük más országból származik (Raymond:Daley, 2001: 4) és minden valószínűség szerint emberkereskedelem útján kerültek Hollandiába. A prostitúció legalizálása az ausztráliai Viktória államban úgyszintén a szexipar nagymértékű bővüléséhez vezetett. Míg 1989-ben 40 legális bordély működött Viktóriában, 1999-re számuk 94-re emelkedett, a további 84 escortvállalkozás mellett. A szexuális kizsákmányolás más formái, mint például az asztalon táncolás, a megláncolási és fegyelmezési központok, a szado-mazo centerek, a kukkoldák, a telefonszex és a pornográfia mind-mind sokkal jövedelmezőbbé váltak, mint korábban voltak (Sullivan-Jeffreys: 2001).

A piszkos pénz hirtelen tisztává változik. A stricik egyik pillanatról a másikra törvényes üzletemberekké, vállalkozókká válnak. Olyan férfiak, akik korábban nem kívántak prostituált nőt vásárolni, most azt gondolhatják, hogy mivel a prostitúció törvényes, teljesen rendjén való dolog a nőket szexuális árucikkekként használni. A szexipar legalizálása elősegíti, hogy Budapest "Európa nagy bordélyaként" szerezzon hírnevet.

A prostitúció legalizációja bővíti a nők szabad választási lehetőségeit

A legtöbb prostitúcióban élő nő nem racionális érvek alapján választotta prostitúcióba lépést. Nem ültek le egy szép napon, és döntöttek úgy, hogy prostituáltak akarnak lenni. Ezeket a "választásokat" inkább "túlélési technikáknak" kellene nevezni. Ez nem beleegyezés kérdése, hanem pontosabban fogalmazva a prostituált nő inkább megadja magát az egyetlen lehetőségnek, ami adatott neki. Engedelmességét az a nagyon is valóságos körülmény követeli meg, hogy alkalmazkodnia kell az egyenlőtlenség feltételeihez, amelyeket a kliens szab meg, aki pénzt ad azért, hogy a nő azt tegye, amit ő elvár tőle. A legtöbb nő, akit a CATW-kutatásaiban kérdeztek meg, arról számolt be, hogy a szexiparba való belépés mint választás csak az egyéb lehetőségek hiányának kontextusában tárgyalható. Többségük kiemelte, hogy a prostituált nőknek alig volt más lehetőség.

A prostitúció legalizációja elősegíti, hogy a prostituáltak egészségesebb körülmények között dolgozzanak

A prostitúciónak az a legalizált rendszere, amely kizárólag a nőknek ír elő egészségügyi vizsgálatokat és igazolást, a kliensek esetében pedig nem, durva diszkrimináció a nők kárára. A csak a nőkre korlátozódó vizsgálatoknak közegészségügyi szempontból nincs értelme, mert a prostituált nők ellenőrzése *őket* nem védi meg a HIV-től, az AIDS-től és más szexuális úton terjedő betegségektől, hiszen ezeket a betegségeket eredendően épp a férfikliensek terjesztik és adják tovább a nőknek. Azzal szoktak érvelni, hogy a legalizált bordélyok és a prostitúció más, "szabályozott" intézményei "megvédik" a nőket a kötelezővé tett óvszerhasználat révén. Egy CATW-kutatásban amerikai prostituáltakat kérdeztek meg, amelynek során 47 százalékuk számolt be arról, hogy a férfiak elvárták az óvszer nélküli szexet; 73 százalékuk mondta el, hogy a férfiak több pénzt ajánlottak az óvszer nélküli szexért; 45 százalékuk állította, hogy bántalmazták őket, ha ragaszkodtak ahhoz, hogy a férfi óvszert használjon. A nők egy része arról beszélt, hogy egyes intézményekben vannak ugyan az óvszer használatára kötelező szabályok, de a gyakorlatban a férfiak mégis ragaszkodnak az óvszer nélküli szexhez.

A prostitúció legalizációja megvédi a prostitúcióban résztvevő nőket

A CATW két nagy kutatást végzett a szexuális célú emberkereskedelemről és a prostitúcióról, amelyekben az üzleti célú szexuális kizsákmányolás közel kétszáz áldozatát kérdezték. Ezekben a vizsgálatokban a prostituált nők jelezték, hogy a prostitúciós létesítmények semmit se tettek azért, hogy megvédjék őket, akár legális, akár illegális létesítmények voltak. "Ha egyáltalán megvédenek valakit, az az ügyfél." A megkérdezett nők 80 százaléka szenvedett el fizikai erőszakot a futtatóktól és a kliensektől; a bántalmazás és a szexuális kizsákmányolás pedig hasonló, többszörös egészségügyi károsodást okozott (Raymond et al: 2002). A CATW-kutatások arra jutottak, hogy még a prostitúció intézményeinek biztonsági kamerái is csupán az intézmény védelmére szolgáltak, a nőknek a bántalmazásoktól való megvédelmezése másodlagos szerepet kapott, vagy egyáltalán nem is számított.

Forrás:

Janice G. Raymond: Tíz érv a prostitúció legalizálása ellen:

<http://www.prostitutio.hu/ls5.htm>, 2009.11.21.

Homoszexualitás

A homoszexualitás ritka jelenség.

Gyakoribb, mint a legtöbb ember gondolja! A rejtőzködés miatt nehéz pontos százalékot meghatározni, de a kutatók 4% és 10% közé teszik a meleg és leszbikus arányát a társadalomban. Alfred Kinsey és munkatársai vitatott adatai szerint a férfiak egyharmada és a nők 13%-a számol be arról, hogy életében legalább egyszer átéltek azonos nemű partnerrel orgazmust. Ha hirtelen minden homoszexuálist megjelölnék valami feltűnő módon, a heteroszexuálisok rádöbbenének, hogy naponta milyen gyakran kerülnek kapcsolatba meleggel (rokon, kolléga, szolgáltató stb.), csak éppen nem tudnak róla.

A homoszexualitás betegség.

A homoszexualitást előbb bűnnek, majd betegségnek tartották. A melegket gyakran kegyetlen módszerekkel (pl. áramütésekkel) próbálták "átnevelni", ami nem sikerült; azt azonban elérték, hogy az illetőnek nemhogy a szextől, de az élettől is elmenjen a kedve.

1975-ben a homoszexualitás kikerült a pszichológiai betegségeket felsoroló „Betegségek nemzetközi osztályozása” című, folyamatosan frissített kiadványból. A melegséget azóta a nemi orientáció egyik válfajának tekintik, nem pedig olyasvalaminek, amiből meg kellene próbálni „kigyógyítani” az érintetteket.

A melegek pszichésen sérültek.

Számos pszichológiai vizsgálat jutott arra a következtetésre, hogy a melegség önmagában nem okoz pszichés problémákat. Az, hogy a melegek között mégis gyakoribb a depresszió és az öngyilkossági kísérlet, nem a homoszexualitásból következik, hanem az ehhez kapcsolódó esetleges elutasítottságból (pl. szülők részéről).

A melegség magánügy, nem kell róla beszélni. A heteroszexuálisok sem hangsúlyozzák irányultságukat!

A heteroszexuálisok számára beállítottságuk nem jelent problémát, hiszen emiatt nem szólják meg vagy közösisítik ki őket. Melegké esetében azonban merőben más a helyzet, mert nekik meg kell küzdeniük mind azért, hogy a többségi társadalom

elfogadja őket, mind azért, hogy a heteroszexuálisokkal azonos jogaik legyenek (pl. házasság, öröklés, örökbefogadás). Tehát ha egy meleg nem a rejtőzködés útját kívánja választani - mert nem akarja magát heterónak hazudni, vagy mert szóvá szeretné tenni az őt ért esetleges megkülönböztetést - akkor szükségszerűen beszélnie kell a témáról. Az agyonhallgatás nem lehet megoldás egy demokratikus társadalomban. Persze a melegek szíves-örömezt fogadnák, ha a homoszexualitás olyannyira elfogadott lenne, hogy ezt már nem kellene külön taglalni, és pl. a "van barátnőd?" kérdésre teljes természetességgel válaszolhatnák, hogy "barátom van, és hamarosan össze is házasodunk".

A melegfelvonulás feleslegesen provokatív; többet árt az ügynek, mint használ.

A felvonulás megítélése meleg körökben is sokféle: vannak, akik túlságosan harsánynak tartják, míg mások a melegjogi mozgalom fő eseményét látják benne. Az mindenesetre tény, hogy míg a vonulók többsége átlagos utcai ruhában jelenik meg, a média leginkább a kirívó megjelenésű, provokatív viselkedésű embereket mutatja. Ilyenek azonban bármilyen karniválszerű rendezvényen előfordulnak, és a felvonulással szembeni ellenérzések alapvetően nem ebből, hanem a meleg elutasításából táplálkoznak. A melegfelvonulás egyszerre polgárjogi tüntetés és színes utcai buli, s e kettős küldetésnek valóban nem könnyű megfelelni.

A melegség természetellenes, mert nem szolgálja a fajfenntartást.

Ezen érvelést követve: a fajfenntartást az olyan heteroszexuális kapcsolatok sem szolgálják, amelyekben nem születik gyermek. Nem is beszélve a a papok cölibátusáról...

A homoszexualitás jelensége egyidős az emberiséggel, és jó okunk van feltételezni, hogy a különböző korokban meglepően stabil volt a meleg aránya a társadalomban (más kérdés, hogy mikor mennyire volt nyilvánosan vállalható). Az újabb kutatások az állatvilágban is kimutatták a valódi homoszexualitást (amikor a hím nem csupán azért létesít szexuális kapcsolatot másik hímmel, mert nem áll rendelkezésre nőtény). Mindez arra utal, hogy a homoszexualitásnak megvan a maga jelentősége az élővilágban (pl. a hímek közötti agresszió csökkentése), és nem nevezhető "természetellenesnek".

Azonos nemű kapcsolatokban az egyik fél férfi, a másik női szerepet játszik.

Ilyen felosztás előfordulhat, de meglehetősen ritka. A legtöbb meleg kapcsolatban a partnerek egyéni érdeklődésüknek és képességeiknek megfelelően keverve

végzik a „férfiasnak” vagy „nőiesnek” tartott tevékenységeket, és ez igaz a szexualitásra is.

A melegek gyermekei maguk is melegek lesznek.

Számos kutatás bizonyítja Nyugat-Európában és az USA-ban, hogy az azonos neműek által felnevelt gyerekek nem lesznek nagyobb valószínűséggel homoszexuálisok, mint az ellenkező nemű párok gyerekei.

A melegek promiszkuisak (gyakran váltogatják partnereiket), és nem képesek hosszú távú kapcsolatra.

Nagyon sok meleg tartós kapcsolatban él. Súlyos teher ugyanakkor, hogy ezt sokan nem merik felvállalni környezetük előtt, ami megnehezíti az együttélést. Bizonyos értelemben egy melegkapcsolat egy éve több évnyi heteroszexuális kapcsolattal ér fel. Mégis sok meleg tud hosszan tartó kapcsolatban élni, akár közös háztartásban is.

A nők azért lesznek lesbikusok, mert még nem volt kielégítő szexuális élményük férfival.

Mivel a lesbikusok nem férfiakhoz, hanem nőkhöz vonzódnak, természetes, hogy nem elégti ki őket a férfiakkal folytatott szex. A lesbikusok egy része azután ismeri fel határozottan valódi vágyait, miután megtapasztalta, hogy sehogyan sem tudja élvezni a szexet férfiakkal.

Sokan csak divatból lesznek melegek.

A melegség jelenleg még olyannyira elutasított társadalmunkban, hogy azt divatnak nevezni súlyos demagógia. Ha divat lenne, akkor a melegek többsége nem kényszerülne arra, hogy titkolja irányultságát. Esetleg több szó esik a melegségről, mint korábban, de ettől még semmiképp nem "sikk" melegnek lenni. Természetesen nem is lehet akarattal meleggé válni.

A melegek szándékosan provokálnak viselkedésükkel mások előtt.

Azt, amit egy heteroszexuális pár esetében senki nem tart feltűnősködésnek - például hogy kézen fogva sétálnak az utcán, jeggyűrűt hordanak, vagy kiteszik a párjuk fényképét az asztalukra -, azonos nemű szerelmesek között sokan provokatívnak ítélik. Az élet számos területén érvényesül az a kettős mérce, hogy amit a heteroszexuálisoknak lehet, azt a szexuális kisebbségeknek nem. Ezért is van, hogy a legtöbb meleg sajnos nem meri nyilvánosan vállalni párját.

A homoszexualitását - ha valaki akarja - megváltoztathatja.

A meleg, leszbikusok és biszexuálisok nem maguk választották szexuális érdeklődésüket, hanem az „történik velük”, függetlenül attól, hogy mit szeretnének, vagy mások mit várnak el tőlük. Akarattal nem lehet új irányt adni a vágyaknak, legfeljebb megtartóztatni magunkat az azonos nemű partnertől. Ez azonban sok feszültséghez vezet, és nagyban csökkenti az érzelmi–szexuális élet színvonalát.

A leszbikusok férfiak akarnak lenni, a meleg pedig nők.

A legtöbb leszbikus és meleg jól érzi magát olyan neműnek, amilyenek született. Kevés olyan ember van, aki szeretné megváltoztatni a nemét: őket transzszexuálisoknak nevezük.

A meleg tanár veszélyt jelent a gyerekek számára.

Ritka és szélsőséges esetben előfordulhat, hogy egy gyereket atrocitás ér, de ekkor is sokkal nagyobb az esélye annak, hogy az illető tanár heteroszexuális, mint hogy homoszexuális. Az ugyanakkor elképzelhető, hogy egy utóbbi eset nagyobb publicitást kap, mert a közvélemény botrányosabbnak tartja.

A gyerekekre rossz hatással van, ha melegeket látnak kézenfogva sétálni az utcán.

Attól egyetlen gyermek sem válik meleggé, hogy melegeket lát; még akkor sem, ha esetleg játékból utánozni kezdi őket, és pl. megfogja fiú játszótársa kezét. A gyermekek elől nem eltitkolni kell a melegség létét, hanem a saját fejlettségi szintjüknek megfelelően elmagyarázni, mi az, amit látnak.

Az AIDS a homoszexuálisok betegsége.

Az AIDS mindenkit veszélyeztet, aki nem tartja be a biztonságos szex szabályait (pl. gumihasznaát). Igaz, hogy az ismert magyar HIV-fertözötték többsége meleg vagy biszexuális férfi, ennek hangoztatása azonban indokolatlan biztonságérzetet sugall a heteroszexuálisoknak, akik jóval ritkábban járnak HIV-szűrésre, mint a melegek. Így valószínű, hogy a heteroszexuálisok között sok a még fel nem ismert HIV-fertözött. Számos fejlett országban az új fertözötték többsége heteroszexuális, mivel a melegeknek és biszexuálisoknak intenzív felvilágosító kampányokkal megtanították a biztonságos szexet.

Forrás: Labrisz Leszbikus Egyesület - Szimpozion Egyesület

Hajléktalanság

A hajléktalan emberek kéregetésből tartják el magukat, ahelyett, hogy dolgoznának.

Ezt a félreértést az magyarázza, hogy elsősorban azokat a hajléktalan embereket vesszük észre, akik kéregetnek, hiszen ők feltűnőek, szemben azokkal a hajléktalan emberekkel, akik építkezéseken dolgoznak, köztisztasági munkát végeznek (például utcát sepernek), szórólapoznak, buszt vezetnek vagy korábbi befizetéseik alapján nyugdíjra jogosultak. Sokkal több hajléktalan ember dolgozik, mint ahány kéreget: a legkiterjedtebb magyarországi kutatás (amelyben az ország 16 városában mintegy hétezer hajléktalan ember vett részt) legfrissebb, 2009-es adatai szerint a hajléktalan emberek 38,1%-a válaszolta, hogy volt rendszeres vagy alkalmi munkából szerzett jövedelme, míg a válaszadók 11,3%-a válaszolta, hogy volt kéregetésből származó jövedelme (Misétics, 2009, 89. o.). Mezei György szociológus korábbi becslése szerint, a hajléktalan emberek 8%-a koldul (Mezei, 1998, 8. o.). Ezek az adatok egyszerre vonatkoznak az utcán és a szállásokon élő hajléktalan emberekre; az átmeneti szállásokon élő hajléktalan emberek esetében ezek az arányok magasabbak, az ott élők között nagyjából minden második ember dolgozik. Ennél is nagyobb arányban dolgoznak a hajléktalan emberek, ha munkának számítjuk például az újrahasznosítható anyagok (papír, alumínium, üvegek, vas) gyűjtését (amely egy nagyon fáradtságos, és társadalmilag nagyon

hasznos tevékenység), a Fedél Nélkül és más utca lapok árusítását vagy akár a guberálást.

Források:

- Mezei György (1998): Vendégségben a polgári világban. A hajléktalanellátás szerepe a hajléktalan-életmódban. *Hajszolt Hírlap*, május-július.
- Misetics Bálint (2009): Nincsen számodra hely. A hajléktalan emberek kirekesztéséről. *Café Babel*, 59. szám.

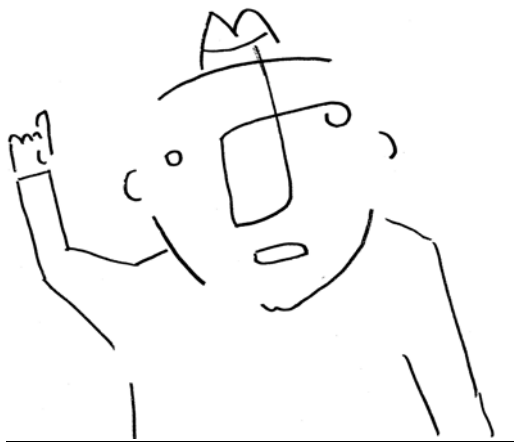
A hajléktalan emberek maguk választják a hajléktalanságot.

A hajléktalanságot nem a hajléktalan emberek deviáns preferenciái, hanem a társadalom olyan strukturális jellemzői hozzák létre, mint amilyen a megfizethető lakások hiánya, a lakástámogatások regresszív jellege, a hajléktalan-ellátó rendszer hiányosságai, a munkanélküliség és az alacsony bérek. Magyarország legtöbb településén lényegében nem létezik szociális lakásgazdálkodás (KSH, 2006, 23. o.), a szociális bérlakás-állomány európai összehasonlításban kirívóan csekély (Gyuris, 2003), a lakásfenntartási támogatás összege nevetségesen alacsony, a hajléktalan emberek ellátására hivatott átmeneti szállásoknak és éjjeli menedékhelyeknek csak a töredéke felel meg a jogszabályi előírásoknak (Győri – Maróthy, 2007, 46. o.) és így tovább: ezek mind hozzájárulnak a hajléktalanság kialakulásához és újratermelődéséhez.

Igaz azonban, hogy valóban vannak, kevesen, akik *valamilyen értelemben* valóban választják a hajléktalanságot: „Akik oly módon és oly mértékben keveredtek haragba a társadalommal – és/vagy önmagukkal -, hogy Keresztelő János módján sáskán és erdei mézen akarnának élni, nekik ennél több nem kell ebből a csúf világból” (Csalog, 1995, 3. o.): Iványi Gábor (a magyarországi hajléktalan-ellátás egyik legtekintélyesebb alakja) nagyjából öt százalékra becsüli ennek a csoportnak az arányát a hajléktalan emberek között (uo.). Az, hogy ők *valamilyen korlátozott értelemben* (ld. lejjebb) választják ezt a helyzetet, azonban még nem szünteti meg a hajléktalanságuk társadalmi jellegét. Az ő helyzetük nagyjából annak felel meg, amit Robert K. Merton szociológus az anómiáról (értelem- és érték-vesztésről) szóló klasszikus elméletében (1968a, 1968b) *visszavonulásnak* (retreatism) hív: amikor az egyén a társadalmi anómiára adott válaszul mind a kulturálisan adott célok, mind az azok elérésére szolgáló intézményes eszközöket elutasítja. Az pedig, hogy egy társadalom mennyire anómikus, társadalmi és társadalompolitikai

kérdés.

Fontos azt is hangsúlyozni, hogy azoknak a hajléktalan embereknek akik valamilyen értelemben „választják” a hajléktalanságukat, többnyire igen kevés „választási lehetősége” van. Például, nem szép kertvárosi családi házak (vagy megfizethető szociális bérlakások), hanem túlszűfolt, jogkorlátozó és kiskorúsító tömegszállásokkal szemben „választják” az utcát. Vagy: valóban vannak hajléktalan emberek, akik úgy „döntöttek”, hogy elhagyják a családjukat, ők viszont többnyire nem egy harmonikus család szerető gondoskodásával, hanem egy elnyomó, bántalmazó családtaggal (leggyakrabban férjjel vagy szülővel) való együttéléssel szemben „döntöttek” az utca mellett (ld. például Wagner, 1993, 1997). Az pedig már szintén társadalmi és társadalompolitikai kérdés, hogy hányan kényszerülnek ilyen „választásokra”.

Források:

- Csalog Zsolt (1995): Itt embereket kell menteni. Beszélgetés Iványi Gáborral. Kritika 33. (3-7.)
- David Wagner (1993): Chekerboard Square. Culture and Ressistance in a Homeless Community. Boulder: Westview Press.
- David Wagner (1997): Reinterpreting the „Undeserving Poor”: From Pathology to Resistance. In: Mary Jo Huth és Talmadge Wright (szerk.): International critical perspectives on homelessness. Westport, Conn.: Praeger.

- Győri Péter és Maróthy Márta (2007): Merre tovább? Egy nemzeti hajléktalanügyi stratégia lehetséges keretei. Szakértői munkaanyag, 2007. július.
- Gyuris Tamás (2003): Hajléktalanság nálunk és az Európai Unió országában. Kapocs, október.
- KSH (2006): Helyzetkép a lakásviszonyokról, 1999–2005.
- Merton, Robert K. (1968a): *Social Structure and Anomie*. In. Merton, Robert K.: *Social Theory and Social Structure*. New York: The Free Press. pp. 185-214.
- Merton, Robert K. (1968b): *Continuities in the Theory of Social Structure and Anomie*. In. Merton, Robert K.: *Social Theory and Social Structure*. New York: The Free Press. pp. 215-248.

Mindenki a saját sorsának kovácsa, bűnözők, semmirekellők, megérdemlik!

A börtönök lakói között az átlagnépességnél nagyobb arányban fordulnak elő a rossz anyagi helyzetben élők, alacsonyan iskolázottak, etnikai kisebbséghez tartozók, szenvedélybetegek, pszichiátriai problémákkal rendelkezők, funkcionális analfabéták, stb. Ezen hátrányoknak gyakran összefüggő és egymást erősítő szerepük van, és ingatag pszichológiai és szociális háttérrel biztosítanak csak az embernek. E mellé betársul a bűnöző címke is, mely szintén egyfajta hátrányos megkülönböztetés, hiszen a szabadságvesztésre ítélték nem mindegyike folytat vagy folytatott bűnözői életmódot. Aki börtönben volt, örökké bűnöző lesz a társadalom nagy részének szemében – pedig nem szabad elfelejteni, hogy éppen „megbűnhődött”, azaz leülte a törvények által meghatározott büntetését. *De a bűnözőknek minden joguk megvan, bezzeg az áldozatoknak!*

Nem szabad beleesnünk abba a hibába, hogy az elkövetői és a sértetti jogokra zéróösszegű játékként tekintünk. Mind a két oldal érdekeit szem előtt kell tartani, egymástól függetlenül.

A börtönök wellness-szállodák!

Elég egy egyszerű terepszemlélet tartanunk, hogy lássuk, mennyire hamis a kijelentés. A fogvatartottak gyakran mondják: nem a börtön, vagy a bezártság az igazi büntetés, hanem a rabtársak. Még a legmodernebb, kisebb zárkakkal rendelkező börtönökben sem tűnik el a többi fogvatartott. Másrészt egy egyszemélyes szoba, a változatosabb program, vagy bármi, ami kicsit is kinti életre emlékeztet, csökkentheti a letöltendő szabadságvesztésre ítélt börtönártalmait – ezen ártalmak egyáltalán nem tartoznak a büntetéshez, sőt, hosszú távon az egész társadalom számára károsak.

Legyenek a börtönök önfenntartóak, dolgozzanak a rabok!

A börtönök egyik fő célkitűzése, hogy a rabok foglalkoztatva legyenek – vagy iskolában, vagy munkahelyen. A munkájukért pénzt is kapnak – órabérükből egyrészt levonnak rabtartási pénzt, a maradék részt pedig levásárolhatják a börtön ellátójában, vagy gyűjtögethetik is. Az órabérek nagyon alacsonyak, havi 10-12 ezer forintot tudnak elkölteni.

Elsősorban könnyűiparban és mezőgazdaságban tevékenykednek az országos parancsnokság tulajdonában levő Büntetés-végrehajtási Gazdasági Társaságok, melyek saját felhasználásra és bér munkában is termelnek. *Nekik van munkahelyük, nekünk meg nincs?* A munkahelyhiány a börtön falai mögött is megjelenik – többen dolgoznának, mint amennyien ezt megtehetik. Emellett a rendszeres munka szintén igen fontos eleme a társadalomba való visszailleszkedésnek, hiszen ez a későbbi törvénytisztelő életmód egyik kulcsmomentuma.

A börtönök törekszenek az önellátás egy magvalósítható fokára, így a börtön körüli javítási munkákat, főzést, rabruha készítését, stb. rendszeren belül oldják meg.

A tanulás is választható tevékenység - *a rabok taníttatása nem teljesen felesleges pénzkidobás?* Az iskola elvégzése sokak számára nem adatott meg a legkülönbözőbb okokból, azonban a büntetés mellett cél lenne a már korábban említett reintegráció.

Kétségtelen, hogy a börtön nagyon drága büntetés-végrehajtási forma. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a börtönnépeség alakulása nem csak a bűnözési statisztikáktól függ, hanem jelentős hatással van rá a társadalompolitika,

a társadalmi kontroll mértékének alakítása. Tehát a drága börtönök magas költségei egy célzott börtönpopulációt csökkentő politikával igencsak megnyesethetők.

És végül: *A fogvatartottak 80%-a kisebbségi, aki meg nem, az kék szemű, és ez tudományos tény. Mert a kék szeműek megbízhatatlanok.*

Erről csak annyit, hogy tudományos alapon a zöld szeműek a megbízhatatlanok.

A bevándorlók elárasztják az országot és elveszik előlünk a munkát

A magyar lakosságnak kevesebb, mint 2 százalékát teszik ki a bevándorlók (2009. június 10-ei állapot a BÁH felmérése szerint: 194 418 bevándorló), mely arány az elmúlt évtizedben stabil volt. (Ezen személyek jelentős része, kb kétharmada, egyébként magyar anyanyelvű.)

Ezen aránynak (2%) megfelelően a munkaerő-piacra sem lehet jelentős hatásuk, és a magyar állampolgárokkal szemben a bevándorlók sok szempontból hátrányos helyzetben vannak a munkavállalás során. Kiterjedt kapcsolati háló hiányában nehezebben értesülnek az álláslehetőségekről, sokszor éri őket diszkrimináció a kiválasztás során, sokan csak alkalmi munkákat kapnak, mely létbizonytalanságot eredményez, és kb 75%-uk nem a végzettségének megfelelő munkát végez, és a többségi társadalom tagjainál alacsonyabb munkabért kap). Ezenkívül sokan munkavállalási tendenciáikkal, illetve vállalkozások létrehozásával további munkahelyeket teremtenek.

A bevándorlók eltartatják magukat a szociális rendszerrel

A bevándorlók körében jóval magasabb a dolgozó korúak (fiatal felnőttek) aránya, mint a teljes társadalmon belül, és legtöbben (kb 60%) dolgoznak is, ezért adók formájában többel járulnak hozzá a szociális rendszerhez, mint amennyit kivesznek belőle (ezenkívül érkezésük után sokáig nem is jogosultak számos szociális juttatásra). Ezzel szemben viszont az egészségügyben és egyéb ellátó intézményeknél gyakran szembesülnek diszkriminációval, illetve az adminisztratív

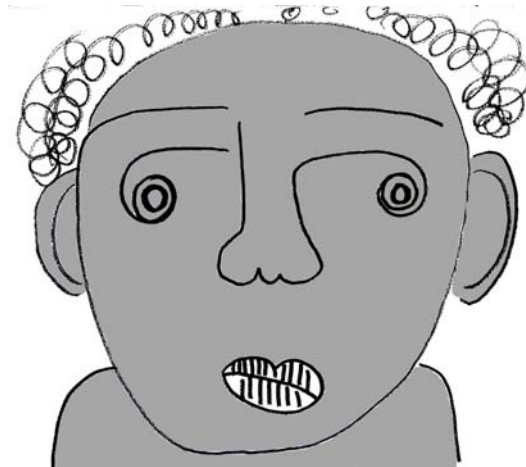
nehézségek miatt sokszor még azokat a szolgáltatásokat sem veszik igénybe, melyekre jogosultak lennének.

A bevándorlók nem akarnak beilleszkedni

Egy idegen országban letelepedett személynek mindenképp érdekében áll, hogy minél inkább beilleszkedjen, és ezáltal könnyebben boldoguljon új lakóhelyén. Az integráció mindkét félen múlik, és megfelelő integrációs politikák, illetve a többségi társadalom toleráns és befogadó attitűdje nélkül nagyon nehéz helyzetben vannak a Magyarországon letelepedő külföldiek.

„Szeretnék ismerkedni az emberekkel, de ez sokszor szinte lehetetlen. Meg kell tanulnom a nyelvet és a helyi szokásokat, de itt szinte izoláltan élünk, mint egy börtönben. Nem akarok segílyt, normálisan akarok dolgozni és élni, de ehhez bizonyos lehetőségekre van szükségem.”

Megfelelő integrációs politikákkal a bevándorlás minden szempontból pozitív jelenséggé, Budapest pedig elismerten interkulturális várossá válhatna.

Források:

- Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal statisztikái:
<http://www.bmbah.hu/statisztikak.php>
- Menedék Egyesület: www.menedek.hu
- Artemisszió Alapítvány: Tudnivalók migránsokról című összefoglaló cikk

Menekültek

A menekültek azért keresnek új hazát, mert jobb életszínvonalon és nyugodtabban szeretnének élni.

A menekültek elsősorban nem jobb életkörülményeket keresnek, hanem az életüket, testi épségüket és emberi méltóságukat próbálják megóvni azzal, hogy elmenekülnek az üldözés (veszélye) elől. A menekültek esetében a lakóhelyváltogatás nem egyéni mérlegelés eredménye, hanem kényszer, ezért is szorulnak speciális védelemre.

A legtöbb menekültnek Európa és Észak-Amerika ad otthont.

A legtöbb menekült az elmúlt években Iránban élt (mintegy többmillióan, főleg afgánok és irakiak), és a legtöbb menekültnek otthont adó országok listáján alig van fejlett ország, sokkal inkább a világ legszegényebb országai kerültek fel a „toplistára” (mint Pakisztán, Malawi, Guinea, Szíria, stb.). Tévhit, hogy a menekültválságok a gazdag országokra rónak elsősorban anyagi terheket.

Minden állam eldöntheti, hogy hány menekültet tud befogadni saját adottságai alapján.

A Genfi Egyezményben megtestesülő nemzetközi jogi kötelezettség alapján a részes államok kötelesek befogadni és széleskörű jogokban részesíteni minden, a menekültdefiníciónak megfelelő külföldit. Ez pontosan azért jött létre, hogy az államok ne fordíthassanak hátat ezeknek a védelemre szoruló személyeknek, ahogy például a 30-as években tették (amikor minden állam bezárta a határait a náciizmus üldözöttei előtt, még az USA, Kanada, Nagy-Britannia, stb. is).

Európába a menekültek a második világháború óta elsősorban afrikai és ázsiai országokból érkeznek.

Az elmúlt évtizedekben számos menekültválság érintette Európát (1956 Magyarország 200 000 menekült, 1968 Csehszlovákia, 1990-es évek volt

Jugoszlávia) és Latin-Amerikát (pl. 1973 Chile), illetve sok menekült a berlini fal leomlásáig a „keleti blokkból” érkezett Nyugat-Európába.

Magyarország az EU-csatlakozás óta már kifejezetten „célországnak” számít a menekültek számára.

Magyarország továbbra is tranzitország, nagyon kevesen akarnak kifejezetten idejönni, a cél továbbra is Nyugat-Európa. A védelemben részesített személyek jelentős része is tovább megy nyugatra, mert ott él a családjuk és ott sokkal jobb lehetőségeik vannak integrálódni a társadalomba.

Források:

- Artemisszió Alapítvány: www.artemisszio.hu
- Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal: www.bmbah.hu
- Menedék Egyesület: www.menedek.hu

A Társadalomelméleti Kollégium (TEK) egy önszerveződő szakmai közösség, melynek profiljában a kritikai társadalomtudományok a legfontosabbak. Szakmai tevékenységünk alapját a körök (kb kurzusok) képezik; az alapozókör tematikájában többek között a következő nevek fordulnak elő: Marx, Polányi, Wallerstein, Stiglitz, Rodrik, Habermas, Harvey, Foucault. Fontosak még a keddi előadások (figyeld a honlapot és a plakátokat!), az elsős körök és a konferenciák (pl Közép-Európa konferencia, vagy most az Egy hét a kirekesztés ellen).

A TEK a Ráday kollégium 5. emeletén található, itt tartjuk minden csütörtökön a filmklubot, hétfőnként a KOB-ot, a legtöbb közösségi programunkat, és itt is élünk.

Ha szeretnél többet tudni a TEKről (esetleg felvételizni), vagy csak érdekelnek a további eseményeink, akkor figyeld a honlapot:

tek.bke.hu/blog (ez kifejezetten az érdeklődőknek szól)

tek.bke.hu

... vagy írd a következő címek valamelyikére:

febb@googlegroups.com

tekesek@gmail.com

... vagy gyere be hozzánk személyesen! (Ráday u 43-45, 5. emelet)

